

**R. P. Francisci Svarez, Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Olim
Primarij Theologiae Professoris emeriti, Opvs De Triplici
Virtute Theologica, Fide, Spe, Et ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1622

Disput. 4. De virtute misericordiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93448)

Probat. 2

Ad fundam.
sentent.

Obiectio.

Solutio 1.

Solutio 2.

An idem sit
habitus amo-
ris naturalis
ad omnes
proximos.

2. Conclusio.

Probat. 3.

Confirm.
à simili.

2.

1.

3. Conclusio.

Vnde probe-
tur.

probat, quia ille habitus pertinet ad amorem benevolentie, & inter æquales, inter quos est sufficiens communicatio, & in his consistit ratio amicitie, nam si quæ alie rationes assignantur, potius spectant ad perfectum statum amicitie, quam ad essentiam illius habitus, qui dicitur amicitia. Posterior pars constat ex dictis: ostensum est enim hunc habitum esse specialem, & habere propriam honestatem; nec contra hoc procedunt rationes tertie sententie: non enim hic habitus supponit omnes virtutes acquisitas, sed est vna earum, & præcipua inter eas, quæ ad proximum referuntur. Neque obstat, quod quilibet virtus amet suam honestatem, vbi est, atque adeo proximum sub ea ratione honesti, quia hoc non spectat ad amicitie motum, sed ad specialem honestatem cuiusque virtutis: hæc autem virtus amat proximum per se, & simpliciter ratione suæ naturæ. Dices hic habitus esse potest in eo, qui non redamatur, ergo non habet rationem amicitie. Respondetur imprimis, moraliter accidere non posse, ut sic amanti non respondeat redamans, quia hic amor se extendit ad omnes homines, inter quos erunt multi redamantes, & hoc sensu etiam mutui amor hic non latebit. Deinde responderetur: quomodo nullus esset, qui redamaret, solum inde fieri, hunc habitum in vno tantum existentem non esse completam amicitiam, esse tamen inchoatam ex parte vnius extremi; quod satis est ad rationem virtutis quæ est amicitia.

3. Sed superest explicandum, An ea specialis amicitia, quæ contrahitur inter duos, requirat specialem habitum, quod pendet ex alio dubio, An vno, & eodem habitu amemus omnes proximos, An vero multiplicentur hi habitus iuxta varias coniunctiones: nimirum, ut vnus sit inter patrem, & filium, alius inter coniuges, alius vero inter duos amicos, &c. Nam quod hæc omnia habitu aliquo fieri possint, illud esse virtutem experientia constat.

4. Dico secundo. Eodem habitu acquisito amantur omnes homines amore naturali, & honesto. Probat, quia in omnibus est vna præcipua ratio amandi, quæ est communicatio in rationali natura, quod vero hæc adiungatur alia communicatio, non variat rationem formalem huius amoris; præcipue cum supra dictum sit, in benevolentie amore coniunctionem non esse rationem amandi, sed conditionem sine qua non. Confirmatur à simili de charitate infusa; nam hæc, vna cum sit, ad omnes tamè proximos se extendit. Secundo naturale præceptum diligendi proximum vnum est comprehendens omnes proximos, ergo observatio ad vnam virtutem spectat. Tandem virtus amoris distincta est à particularibus virtutibus, quæ respiciunt peculiare obligationes, ut à iustitia, pietate, &c. & est tanquam principium vniuersale imperans omnibus illis, ergo erit vna.

5. Dico tertio illam virtutem, qua duo amici inter se specialiter amantur, non esse habitum distinctum ab ipso habitu amandi proximum, sed eundem magis applicatum, magis inclinatum ad vnum, quam ad alios, non temerè, sed prudenter, nimirum quia in eo relucet maior honestas, ex qua cum hoc contrahit specialem coniunctionem in ordine ad aliquem finem honestum. Hæc conclusio sequitur ex superiori, & à simili patet in charitate infusa, quæ interdum potest applicari magis ad vnum, quam ad alium: quia verò hæc charitas ordinata est, ideo iuxta speciales rationes honestatis, & coniunctionis imperat specialia officia circa hunc hominem amicum, quam circa alium non imperat.

) (

DISPUTATIO IV.

De virtute Misericordie.

E misericordia proxime post virtutem charitatis differimus, tum quia charitati est valde affinis: tum etiam quia ab ea consequuntur quadam procedit: eadem enim charitas, sicut superius diximus, amicitia est Dei simul, & proximi; vbi vero amicitia est, ibi morali quadam consequuntur misericordiarum compassio, eamque subleuandi desiderium confurgit. De misericordia D. Thom. 2. 2. q. 30. & ibi Thomista.

SECTIO I.

Quod sit obiectum materiale misericordie.

1. Misericordia, si consideremus nominis impositionem, significat affectum quendam, seu compassionem alienæ miserie, tamen considerando id ad quod præcipue significandum imponitur, significat voluntatem subleuandi alienam miseriam, de qua distinctione Theologi 4. distin. 46. ibi Scot. Ricard. Durand. & alij cum D. Thom. 2. 2. quæst. 30. & 1. part. quæst. 21. art. 3. quocirca in obiecto materiali misericordie, quatuor possunt spectari, persona cuius miseria subleuatur, miseria cui subuenitur, subleuatio ipsa, nam licet hæc sit quasi actus exterior misericordie, tamen in virtutibus moralibus ipsa actio exterior obiective sumpta habet rationem obiecti respectu virtutis interioris, & actuum elicitorum. Quarto spectari potest illa compassio, quæ est sensibilis passio, nam pertinebit ad hæc virtutem ponere in illa mediocritatem, & ex hac parte materia huius virtutis erit passio, sicut, & alie virtutes, quæ versantur circa passionem.

2. Circa primum quæri potest, quas personas subleuet hæc virtus. Respondetur inclinare ad omnes ad quas inclinat charitas, supposita miserie capaxitate. Prima pars constat, quia hæc virtus, vel est charitas, vel intimè oritur ex charitate, vnde sic ut per charitatem diligimus omnem eum, qui est capax amicitie, ita per misericordiam misereri possumus omni eum, qui est capax miserie. Per secundam particulam, excluditur primo Deus, secundo Beati, ut sic, quamvis secundum se illæ personæ beatorum possint pertinere ad misericordiam. Tertio irrationalis creaturæ, in quibus propriè non est miseria, quæ nihil aliud est, quam malum aliquod simpliciter inuoluntarium voluntariè rationali. Obijcies primo, Deus miseretur omnium rerum etiam irrationalium. Secundo, homines interdum commouentur, & quidem secundum rationem, & miseria alienius bruci. Illud tamen misereri Dei solum est benefacere omnibus, hic autem motus rationalis naturæ per se non spectat ad aliquam virtutem, nisi referatur vel ad Deum, vel ad bonum aliquod creaturarum rationalium, vel ad aliquod motuum extrinsecum virtutis.

3. Excipit præterea Diuus Thomas secunda secundæ, quæstione trigesima, articulo primo, ad secundum, ipsummet, qui misericordia mouetur: non enim vult propriam miseriam esse materiam misericordie, sed alienam. Rursus excipit parentes, & cognatos, nam hi sunt veluti vnum cum eo, qui miseretur. Sed hæc intelligenda sunt de misericordia, ut attenditur in illa quædam perfectio, ratione cuius aliena miseria, tanquam propria reputatur, & etiam quædam difficultas propter quam superandam requiritur maximè hæc virtus: alioquin nulla est ratio, propter quam hæc virtus ita sit ad alterum: ut non possit versari circa parentes, & circa se, iuxta illud Ecclesiæ 30. Misereere animam tuam, quod verissimè dictum esse testatur Augustinus in En-

Misericordia
quid significet
In material
obiecto mis
ericordie
quatuor spe
ctari possunt

Circa primi
den
primi

Misericordia

Obijciunt

Respondent

An ergo
ac nostro sit
misericordia
D. Thom.

Explicit
tamen.

Vide in to. 4
de par. disp.
13. lect. 4. a 16

in En-

in Enchiridio c. 26. Nam subuenire propriis misericordis est honestum, ergo obiectum virtutis, ergo misericordie. Dices esse charitatis, vel pietatis. Respondetur quid simile dici posse de aliis proximis, ut videbimus, si est ergo aliud motuum circa alios proximos, illud accommodari potest circa parentes, & se ipsum, ut sectione sequenti patebit. Et licet demus, propter hos solos non fuisse necessariam hanc virtutem, tamen illa propter alios posita, ex quadam redundantia se extendit ad omnes, in quibus eius obiectum locum habet, quia licet non sit difficile tibi ipsi miseri, esset tamen difficile recte, & rationabiliter miseri, non tantum defectum, sed etiam excessum vitando.

4. Circa secundum notandum est primum, omnem misericordiam rationalis creaturæ pertinere ad materiam huius virtutis, licet autem misericordia malum inuoluntarium: unde si quis malum aliquod sub ratione boni voluntarie patitur, non est proprie misericordie materia. Unde Sanctus Thomas, inquit, culpam, ut sic non esse obiectum misericordie, neque habere rationem misericordie, quia non est malum inuoluntarium sed voluntarium: quod intelligitur formaliter, quatenus voluntaria est, nam alia ratione, & ipsa culpa, & hoc quod est, esse voluntariam, est magna miseria, & obiectum summè miserabile, quatenus scilicet repugnat naturæ rectitudini, & rationalis voluntatis commodo, & inclinationi. Inferes ergo hac ratione culpam, quatenus est diuina iniuria, poterit esse obiectum misericordie, atque adeo versabitur circa Deum misericordia. Neganda est illatio, quia culpa nullo modo est miseria Dei, nullum enim malum intrinsecum affert Deo, neque est simpliciter inuoluntaria, sed permixta saltem, posset enim impedire, si vellet.

5. Circa tertium aduertendum est, subuenire proximo obiectiue, seu in esse appetibilis, esse proximam materiam misericordie, quod si postea exerceatur, est actus exterior misericordie, quod quidem opus subueniendi proximo dicitur elemosyna, & charitatis, ac misericordie tribuitur à D. Thoma 2. 2. quæstione 32. articulo 2. & Augustino, vel quia charitas, & misericordia idem sunt, vel quia ita coniunctæ sunt, ut ferè semper charitas imperet actum, quem misericordia amat, & exercet. Interdum etiam tribuitur à Patribus aliis virtutibus, ut liberalitati, & iustitiæ. Sed improprie, & metaphorice. Secundò aduertendum est, hoc opus multa sub se continere, quæ ad duo capita reuocantur, spirituum, & temporalium elemosynarum, de quibus spirituales suo genere perfectiores sunt, cum materia, & finis earum sit excellentior, & necessitas per se loquendo maior, circa quos actus in genere solum est notandum, respectu habitus misericordie, solum differre materialiter; nam omnes inducere possunt idem obiectum motuum. Aduertendum item est, inter illos quosdam proxime exteri per alias virtutes, ut oratio per religionem, correctio, vel consilium per prudentiam, vel scientiam, sunt verò materia huius virtutis, ut induunt propriam eius honestatem, quam infra explicabimus. Solum superest exponamus, quomodo ad materiam misericordie spectet sepelire mortuum, cum corpus mortuum non sit capax misericordie. Respondetur tibi sine dubio reperiri sufficientem misericordiam proximi, nam licet proximus, cuius corpus sepulture traditur, reuera non sit iam, tamen ipse quodammodo manet in memoriis hominum, & corpus illud ordinem habet ad animam, cui gratum est illud obsequium, quod per se etiam potest redundare in bonum animæ propter orationes, & suffragia, quæ in locis sacris fiunt.

6. Circa quartum simul explicandum est, &

quomodo misericordia versetur etiam circa illam passionem, & quos actus interiores habet, quia hæc coniuncta sunt. Duo igitur videntur præcipue huius virtutis actus, scilicet illa compassio, quæ est displicentia miseræ alicuius, & voluntas subueniendi, & intelligi potest uterque, & in appetitu sensitiuo per modum passionis, & in voluntate per modum actus simplicis, ut per se constat. Sed quæres, quis horum actuum sit prior, & causa alterius; ac tristitia esse priorem probatur, ideo enim conatur quis depellere miseriam, quam videt in fratre, quia displicet, & dolet, quod in eo sit. In contrarium verò est, quia illa displicentia est actus fugiendi malum: omnis autem actus appetitus, qui est fuga mali, supponit appetitum bonum, sicut recessus à termino à quo supponit accessum ad terminum ad quem. Vtrumque fortasse est probabile: unde si dicatur primum, dicendum consequenter est, eam tristitiam supponere aliquam coniunctionem, vel per naturam, vel per affectum inter eum, qui misereatur, & cui misereatur, neque oportebit alium actum elicium ab appetitu antecedere istam displicentiam, & compassionem, nisi fortasse amorem.

7. Nihilominus probabilius est, per se, & ex natura rei loquendo, antecedere voluntatem aliquam, seu appetitum, quod proximus careat miseria si proprie considerentur hi actus, ut morales sunt, & studiosi. Primum, quia illa tristitia habet, quod sit moralis, & bona ab aliqua voluntate, cui adiungitur, nam ab illa habet, ut sit voluntaria: & in vniuersum omnis tristitia, & delectatio, quia sunt veluti passionibus quædam, non per se habent bonitatem, vel malitiam, sed ratione actuum, quibus coniunguntur. Secundò quia per se primum ad finem, atque adeo honestatem misericordie, non est necessaria illa tristitia, sed voluntas, vel appetitus boni proximi. Tertiò, quia hoc bonum est honestum, & per se appetibile, est nulla tristitia antecedere intelligatur, ut in Deo, & beatis patet. Quocirca ita exponi potest ordo inter hos actus, ut cognita miseria proximi, primum quis appetat, & velit commodum proximi, atque adeo, ut careat illa miseria, quod si voluntas est efficax, & adest facultas, sequetur statim voluntas, seu usus subleuandi: si verò facultas deest, saltem sequetur desiderium, & huius voluntati coniuncta est illa tristitia, qui ordo ex dictis satis patet, & ex generali doctrina de actibus voluntatis in 1. 2.

8. Ex quibus intelligitur primum, in Deo, & beatis misericordiam habere locum non solum quoad effectum, sed etiam quoad affectum, & rationem formalem, ut S. Thom. 2. 2. q. 30. art. 4. sentit, & specialiter de Deo. 1. p. quæst. 21. art. 1. Quamvis in eis non habeat locum tristitia: nam hæc imperfectio dicit, misericordia verò nequaquam, licet imperfectio nominis sumpta sit ab aliquo affectu, qui in nobis est cum imperfectio, & ita usurpatur ab Aug. 9. de ciuitate c. 5. Damascen. 2. fidei c. 14. Aristot. 2. Rethor. ad Theodot. c. 8. Secundò intelligitur, secundum, pro materia de præceptis in disputatione sequenti, per se primum in hac virtute esse necessariam voluntatem subleuandi, reliqua esse quasi concomitantia, unde in hunc actum cadit præceptum: in reliquis verò quatenus esse possunt necessarij ad hunc actum. Tertiò intelligitur quomodo illa passio miseræ in nobis reducat ad mediocritatem per hanc virtutem, & enim misericordia per se primum inclinatur ad illam voluntatem honestam, quam diximus: ex consequenti verò moderatur illam passionem, nimirum, ut tanta sit, & talis, quanta, & qualis necessaria est, & conueniens, ad promptè & delectabiliter exercendum voluntatem illam honestam.

Quos interiores actus habet misericordia.

Quem vendicent prioritas ordinem.

Probabilia responsio.

Altera protura rei loquendo.

Probatur.

2.

3.

Ordo inter actus misericordie.

Corollar ex dictis.

Tertium.

SECTIO II.

Quid sit obiectum formale motuum Misericordie, & An sit virtus à Charitate distincta.

Tria supponuntur,

1. IN precedenti sectione explicauimus obiectum materiale, & actum misericordie, propter eorum coniunctionem: hic exponemus simul obiectum formale, & habitum, quia coniuncta sunt; prius verò nonnulla supponenda sunt: primum est, obiectum formale huius virtutis esse aliquid honestum; sunt enim actus misericordie, & eius materia rationi consentanea, ac sub honesta ratione appeti possunt. Secundum est, illis actibus generari habitum, qui sit virtus vera, quia actus illi sunt difficiles, ac honesti per se primo, & ex obiecto. Tertium est, hanc virtutem præcipue esse in voluntate, primo quia de omni virtute ita censuimus 1. 2. Secundò quia præcipue refertur ad alterum. Tertiò quia voluntas non est satis propensa ad succurrendum aliorum miseriis: non est tamen negandum generari in nobis in appetitu sensitivo aliquem habitum, quo disponatur ad cooperandum voluntati, atque aded ad miserendum: atque id constat ex generali doctrina de virtutibus in 1. 2. tum etiam quia his procedunt rationes factæ de voluntate: solum est differentia, quod in voluntate in super reperi possit misericordia infusa.

Coincidere misericordiam cum charitate, arguitur multipliciter.

1. His positis superest iam exponamus, quod sit obiectum formale huius virtutis? Atque aded quæ sit hæc virtus in specie, quod optime præstabitur in comparatione ad charitatem, etenim videtur ab illa non distingui. Primum quia si spectes primarium finem, vel actum huius virtutis, ille est subuenire miseri: hic autem actus est beneficentia quædam, benefacere autem proprius actus charitatis est: nā intrinsecè, & immediatè oritur ex bene velle. Item charitas, quæ inclinat ad bene faciendum, maximè inclinat ad benefaciendum indigenti. Rursus benefacere amico, cum non indiget, est actus charitatis: ergo multo magis cum indiget. Ad hæc, deficere in hoc actu subueniendi est planè deficere in ipso amore: ergo è contrariò &c. Tandem si actum tristitiæ, vel compassionis spectes, ille necessariò reuocandus est ad amorem: nam tristitia de malo oritur ex odio ipsius mali, & odium ex amore boni eiusdem subiecti: vnde & gaudium de bono proximi est actus charitatis: & è contrariò tristitia de bono proximi immediate est contra charitatem.

Prima sententia id affirmans.

2. Propter hæc esse potest prima sententia, quæ affirmat misericordiam esse charitatem in adæquate conceptam, & applicatam ad proximum indigentem, & inclinatam ad benefaciendum illi, & vti vocari misericordiam. Hæc sententia potest tribui D. Thom. 2. 2. q. 30. qui numerans misericordiam inter effectus charitatis, non est credendus voluisse numerare omnes actus à charitate imperatos, oportuisset enim, vt numeraret omnes virtutes: ergo intelligit de actu ipso elicito, & articulo secundo ad primum indicat in Deo idem esse amare, & miseri.

Vera sententia negans cum D. Tho. & aliis. Probatur solvendo rationes prioris sententiæ, & assignando speciale motuum misericordie.

3. Nihilominus contraria sententia est communis Diui Thomæ, citata quæstione trigesima, articulo tertio, & quarto, & quæstione trigesima secunda, articulo primo, vbi alij Theologi. Probatur conclusio solvendo rationes factas, & explicando simul motuum huius virtutis. Concludunt enim rationes factæ quasi materialiter posse charitatem sub suo motuo efficere omnem externum actum, quem facit misericordia, atque adeo versari circa totam materiam eius. Dices: charitatem posse aliquo modo dolere de miseria proximi, non tamen subuenire nisi per misericordiam. Contra. Nam

hos gratis dicitur, & oppositum concludunt rationes factæ, & patet ex vi, & efficacia charitatis, quæ non verbo, sed opere diligit, non tamen concludit dictæ rationes, in assignata materia, & actibus misericordie solum inueniri motuum honestum charitatis. Nam præter illud, potest reperiri aliud, quod ad misericordiam pertinet, & per quod misericordia à charitate distinguatur: motuum enim charitatis est ratio amicitie, & illud etiam debet esse proximum motuum in beneficentia, quæ est immediatè à charitate: tamen, seclusa amicitie ratione, hoc ipsum, quod est subuenire rationali naturæ indigenti, est per se honestum, & consentaneum rationi: & ablatum omni consideratione amicitie, & amoris, talis miseria per se mouet hominem ad honestam compassionem: & hoc motuum potest per se pertinere ad aliquam virtutem, & eam vocamus misericordiam. Et confirmatur, quia licet charitas possit suo motuo formali præstare ea, quæ ad alias virtutes pertinent, vt patet in poenitentia, religione, liberalitate &c. Nihilominus ponitur hæc virtutes propter specialia motua formalia: ergo idem pariter censendum erit in virtute misericordie: quod tandem sic explicatur: nam charitas respicit proximum, vt bonum, & vti sic, communicat cum eo bona: at verò misericordia respicit, vt miserum, & quodammodo quasi indignum benevolentia, in quo est specialis difficultas, & maxima quædam honestas in illa vincenda.

SECTIO III.

In quo gradu perfectionis sit virtus misericordie.

1. Misericordie commendationibus ipse etiam sacre literæ redundat, ex aliis vero scriptoribus legi possunt quos citat Clichton. in Damascen. libro secundo fidei Orth. capite decimo quarto. Hoc verò loco solum comparatio facienda est cum Theologicis virtutibus: nam de reliquis hæcenus non est institutus sermo, quare nequit cum illis commode comparari. Si igitur compararetur misericordia cum Theologicis virtutibus constaret ab eis superari in perfectione. Ita D. Thomas secunda secundæ, articulo quarto, quæstionis 30. Primum nam Theologicis virtutibus immediatè coniungimur ultimo fini. Secundò earum obiecta, & actus sunt perfectionis: obiectum enim est Deus, quem immediate attingunt actus earum.

2. Sed hæc veritatem per se facilem, reddidit obscuram Sanctus Thomas articulo quarto citato, dicens misericordiam secundum se esse maximam virtutem: & cum illo addito videtur eam præferre charitati, quauis in ordine ad habentem leu. secundum nos perfectior sit charitas. In qua doctrina explicanda: inquit Caietanus, considerare virtutem aliquam secundum se, esse considerare perfectionem eius abstrahendo omnem habitudinem ad obiectum, & subiectum: & sic consideratam misericordiam, esse perfectiorem charitate: quauis in Deo dicatur melior, quia charitatem includit. Quæ neque verè, neque consequenter dicta sunt. Primum enim impossibile est considerare perfectionem virtutis præcise ordine ad obiectum: hoc enim ablato, neque manet species virtutis, neque vlla distinctio: nulla ergo fieri potest comparatio. Item perfectio virtutis ex actibus pensatur, actus verò in aliquo obiecto versatur. Vnde neque ipse Caietanus potuit explicare perfectionem misericordie, nisi in ordine ad actus, & obiecta. Deinde si misericordia præcisè sumpta neque in Deo, neque in nobis est perfectior, vbi obtinet illam excellentiam? Tandem quod vltimò dicit, non defendit D. Thomam: nam eadem ratione in nobis misericordia erit perfectior charitate, quatenus eam includit.

Aliter

DISPUTATIO V.

De praeceptis Charitatis.

Nulla, quae circa hanc charitatis praecepta late hic agitari poterant, ideo vel omnino hic omittimus, vel breuiter quidem attingimus, quia communia sunt praeceptis aliarum virtutum fidei, Spei, & poenitentiae, de quibus iam satis in propriis materiis. Cetera, quae huius loci sunt propria, eo ordine prosequemur, ut in hac disputatione de internis praeceptis, postea de peccatis contrariis: tandem de exterioribus praeceptis contrariisque peccatis differamus.

SECTIO I.

Virum sit praeceptum datum de diligendo Deo super omnia.

1. Dico primò. Omnibus hominibus impositum esse hoc praeceptum. Constat Deuteronom. sexto. Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo. Matthaei 10. & 23. Hoc est primum, & maximum mandatum. Dicitur autem primum, non quod primum locum teneat in Decalogo, ut quidam volunt, sed quia est praeceptum, & eminenter continet reliqua. Vnde propriè non continetur inter praecepta Decalogi: sed supponitur tanquam omnium fundamentum, ut docet Diuus Thomas prima secundae, quaestione 100. articulo tertio, & secunda secundae, quaestione 44. articulo primo. Conrad. illo articulo tertio, & Burgenf. Exodi 20. in addit. Et traditur in materia delegibus, ac patet Deuteronom. sexto, & Exod. 20. Ratio conclusionis est; quia huiusmodi dilectio est medium necessarium ad salutem, ut patet ex materia de Gratia: omnia autem talia media cadunt in praeceptum. Sed contra: nam finis praecepti non cadit in praeceptum: finis autem praecepti est charitas, 1. ad Timoth. 1. Respondetur. Illud esse verum de fine extrinseco, qui à materia praecepti distinguitur, secus verò est de eo praecepto, cuius materia est actus circa ipsum finem.

Prima conclusio.

Vide lib. 9. de legib. cap. 4. num. 4. Obiectio enodatur. Videatur aut. theor. lib. 2. de leg. c. 10. & 11.

2. Dico secundò. Hoc praeceptum, ut spectat ad Deum finem naturae, naturae est, & ut ad Deum finem gratiae simpliciter supernaturale, etsi conaturalis sit ipsi gratiae. Prior pars probatur, quia ius naturale est de his bonis, ad quae homo natura sua inclinatur, teste Diuo Thoma prima secundae, quaestione trigesima quarta. Sed ad hunc amorem, homo natura sua inclinatur, ut supra disputatione prima, sectione quinta ostensum est: ergo. Secundò homo ex lege naturae tenetur diligere Deum, sicut, & honorare, & cognoscere: ergo eadem lege tenetur amare Deum aut supra se, aut æquè, aut infra se. Hæc duo vltima dici nequeunt, quia impossibile est actum inordinatum præcipi legi naturae: ergo tenetur diligere super omnia. Tertio lex naturae obligat ad amandum honestum super omne aliud bonum, & prætermittere omne commodum, ne contra honestum faciamus: ergo maximè cadit hæc obligatio in bonum maximè honestum, & quod est finis totius honestatis. Vltimò quia alioquin stando in lege naturae, nullum esset peccatum mortale quod est error. Sequela patet: Quia ratio peccati mortalis in hoc maximè consistit, quod est contrarium dilectioni super omnia.

Secunda conclusio triplicitas.

Probatur prior pars primo.

Secundo.

Tertio.

Quarto.

Secunda pars conclusionis est de fide positus in materia de Gratia, ubi ostendimus actus fidei, spei, & charitatis esse supernaturales, & cap. 6. & lib. 6. c. 1.

natur.

3. Aliter igitur explicatur dicta distinctio, misericordiam secundum se considerata nihil aliud esse quam misericordiam abstractam ab omni imperfectione, quam habet ex creaturis, & ab omni perfectione extrinseca, sed solum secundum illam, quam habet ex propria ratione formali, & hoc sensu videtur velle Diuus Thomas, misericordiam esse meliorem charitate: quia misericordia secundum se dicit virtutem subleuatiam miseræ: ergo misericordia summa in sua ratione dicit virtutem subleuatiam omnis miseræ: ergo actum purum infinitè perfectum, ac potentem. Quapropter hæc virtus dicitur maximè propria Dei, & opera misericordiae dicuntur superare reliqua Psalm. 114. Dices, neque misericordiam Dei posse subleuare omnem miseriam, quia non potest à creatura auferre omnem imperfectionem. Respondetur simpliciter posse auferre omnem miseriam, quæ auferri potest, & hoc factum est, ut talis misericordia requirat infinitam perfectionem simpliciter.

Obiectio tentat.

4. Hæc sententia defenditur à multis Thomistis, sed non placet. Vnde censo Charitatem comparatam secundum se cum misericordia esse simpliciter meliorem: atque ad id in Deo comparando attributa eo modo, quo à nobis distinguuntur, excellensius attributum esse charitatem. Primò, quia est finis misericordiae. Secundò quia etiam ipsi Deo melius est summo amore sibi coniungi, quam aliorum misereri. Tertiò quia melius est obiectum charitatis, & eius actus. Quartò quia id excellentiæ, quod videtur esse in misericordia, eminentiori modo est in charitate: nam sicut misericordia est subleuatia miseræ: ita charitas benefactiua: vnde charitas in suo conceptu summè perfecta est, & infinitè communicatiua omnis perfectionis: quod etiam requirit actum purum, & infinitam potentiam. Præterea in hoc excellit charitas, quia non solum ad externam communicationem, sed ad eam etiam, quæ intra Deum est, inclinatur. Vnde non solum communicat perfectionem finitam in infinitum, sed etiam perfectionem simpliciter infinitam per processiones ad intra: nam licet illæ non sint à voluntate libera, sunt tamen propensionibus voluntatis consentaneæ: & ea, quæ est per amorem, est à charitate, quauis per modum naturæ influente.

3. Ad Diuum igitur Thomam respondetur, non simpliciter, sed secundum quid prætulisse misericordiam charitati, eas secundum se considerando: quia charitas per se non dicit rationem superioris, sed est inter æquales: at misericordia, quia respicit miseriam, secundum se importat quandam excellentiam, præcipuè si intelligatur perfecta, & potens perficere actum suum: & quia hoc non requirit misericordia secundum se, aut prout in nobis est, ideo vti nullo modo dicit superare charitatem. Atque hinc etiam fit, ut per se Deo conueniat, aliis quasi per accidens: & præcipuè id dicitur comparando misericordiam ad interitum & punctionem, quia misereri oritur ab intrinseco ex visceribus Dei, punire verò ab intrinseco ex hominum meritis. Sed quæ res, An saltem respectu fidei, & spei misericordia secundum se dici possit perfectior? Respondetur sine dubio superare illas in hoc, quod in proprio conceptu non includit imperfectionem, sed perfectionem simpliciter, fides verò, & spes propter modum tendendi in obiectum dicunt imperfectionem, & non possunt esse in Deo formaliter, in quo non solum à misericordia, sed etiam à iustitia, & omnibus perfectionibus simpliciter superantur: nihilominus tamen in nobis perfectiores sunt fides, & spes, quia illa misericordiae ratio contracta est ad imperfectum statum, & aliunde illæ excedunt in obiecti dignitate.

Quælibet d. Th. mis. secundum se considerando probatur charitati.

misericordia secundum se sit perfectior fidei & spei.